

บทที่ 2

ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 ระบบเสียงและระบบการเขียนภาษาไทย

Luksaneeyanawin (1993) ได้อธิบายระบบการเขียนภาษาไทยว่า เป็นภาษาที่มีระบบการเขียนแบบอักษรแทนเสียง (Alphabetic writing system) ซึ่งประกอบไปด้วย

1. อักษรที่ใช้แทนพยัญชนะ
2. อักษรที่ใช้แทนสระ
3. อักษรที่ใช้แทนวรรณยุกต์

2.1.1 อักษรแทนพยัญชนะ

อักษรที่ใช้แทนพยัญชนะไทยแบ่งออกเป็นอักษรแทนพยัญชนะต้นและพยัญชนะท้ายดังนี้

1) อักษรแทนพยัญชนะต้น

อักษรที่ใช้แทนรูปพยัญชนะไทย 44 รูป เป็นอักษรพยัญชนะต้นได้ทั้งหมด จำแนกออกเป็น 3 หมู่ คือ

อักษรสูง มี 11 ตัว คือ ข ช ฉ ฐ ถ ผ ฝ ศ ษ ส ห

อักษรกลาง มี 9 ตัว คือ ก จ ด ต ฎ ฏ บ ป อ

อักษรต่ำ มี 24 ตัว คือ ค ฅ ฆ ง ซ ฌ ญ ท ฒ ณ ท ธ น พ ฟ
ภ ม ย ร ล ว ฬ ฮ

อักษรพยัญชนะต้นเหล่านี้ใช้แทนหน่วยเสียงพยัญชนะ 21 เสียง โดยจำแนกเป็นอักษรที่แทนหน่วยเสียงพยัญชนะกัก พยัญชนะนาสิก พยัญชนะเสียดแทรก พยัญชนะเปิด พยัญชนะลิ้นกระดกและพยัญชนะข้างลิ้น ดังในตารางที่ 2.1

ตารางที่ 2.1 หน่วยเสียงพยัญชนะต้นในภาษาไทย

ฐานที่เกิดเสียง			ริมฝีปาก	ปุ่มเหงือก	เพดานแข็ง	เพดานอ่อน	เส้นเสียง
ลักษณะของเสียง							
กัก	ไม่ก้อง	ไม่พ่นลม	/p/ ¹ <ป> ²	/t/ <ต,ฏ>	/c/ <จ>	/k/ <ก>	/ʔ/ ³ <อ>
		พ่นลม	/ph/ <พ,ภ,ผ>	/th/ <ท,ธ,ฒ,ท,ถ,ฐ>	/ch/ <ช,ฌ,จ>	/kh/ <ค,ฆ,ข>	
	ก้อง		/b/ <บ>	/d/ <ด,ฎ,ต>			
นาสิก			/m/ <ม>	/n/ <น,ณ>		/ŋ/ <ง>	
เสียดแทรก			/f/ <ฟ,ฝ>	/s/ <ซ,ศ,ษ,ส>			/h/ <ห,ฮ>
ลิ้นกระดก				/r/ <ร,ฤ>			
ข้างลิ้น				/l/ <ล,ฬ>			
เปิด			/w/ <ว>		/j/ <ย,ญ>		

นอกเหนือจากพยัญชนะต้นที่เป็นอักษร 3 หมู่แล้ว คำในภาษาไทยอาจมีรูปเขียนที่มีอักษรพยัญชนะที่ตามกัน 2 ตัว เป็นอักษรพยัญชนะคู่ รูปอักษรพยัญชนะคู่เหล่านี้มีการออกเสียงได้ต่าง ๆ กัน 4 แบบ คือ

ก. อักษรควบกล้ำแท้ (true clusters) หมายถึงอักษรแทนหน่วยเสียงพยัญชนะที่ควบกล้ำกันเป็นเสียงผสม ในภาษาไทยมีหน่วยเสียงพยัญชนะที่ควบกล้ำกันได้ทั้งสิ้น 12 คู่ ดังในตารางที่ 2.2

¹ เครื่องหมาย / / ใช้คร่อมหน่วยเสียง เช่น /t/ หรือ /ta:0/

² เครื่องหมาย < > ใช้คร่อมตัวอักษร เช่น <ต> หรือ <ตา>

³ หน่วยเสียง /ʔ/ ซึ่งแทนด้วยรูปพยัญชนะ <อ> ในงานวิจัยนี้วิเคราะห์ให้เป็นพยัญชนะต้นเท่านั้น

ตารางที่ 2.2 อักษรควบกล้ำแท้

การผสม	ริมฝีปาก	ปุ่มเหงือก	เพดานอ่อน
กักไม่พ่นลม+ลิ้นรัว	/pr/ <ปร>	/tr/ <ตร>	/kr/ <กร>
กักไม่พ่นลม+เปิดข้างลิ้น	/pl/ <ปล>		/kl/ <กล>
กักพ่นลม+ลิ้นรัว	/phr/ <พร>	/thr/ <ทร>	/khr/ <คร,ชร>
กักพ่นลม+เปิดข้างลิ้น	/phl/ <พล,ผล>		/khl/ <คล,ชล>
กัก+เปิดริมฝีปาก			/kw/ /khw/ <กว> <คว,ขว>

ข. อักษรควบกล้ำไม่แท้ (pseudo clusters) หมายถึงรูปอักษรพยัญชนะผสมที่ใช้แทนหน่วยเสียงพยัญชนะเดี่ยว เช่น

<จร> เป็นรูปอักษรพยัญชนะผสมที่ใช้แทนพยัญชนะเดี่ยว /c/

ในคำว่า จริง เป็นต้น

<ชร> เป็นรูปอักษรพยัญชนะผสมที่ใช้แทนพยัญชนะเดี่ยว /s/

ในคำว่า ไชร์ ไชรม¹ เป็นต้น

<ทร> เป็นรูปอักษรพยัญชนะผสมที่ใช้แทนพยัญชนะเดี่ยว /s/

ในคำว่า ทรง ทราบ ทรวง เป็นต้น

ค. อักษรนำอักษรตาม (leading consonant characters) หมายถึงอักษรพยัญชนะผสมที่เมื่อรวมกับอักษรสระและวรรณยุกต์แล้ว จะอ่านออกเสียงเป็น 2 พยางค์ พยางค์แรกมักจะออกเสียงไม่เต็มเสียงและพยางค์หลังออกเต็มเสียง โดยที่พยัญชนะตัวนำมีอำนาจเหนือพยัญชนะตัวตาม กล่าวคือการผันเสียงวรรณยุกต์ของพยางค์หลังจะผันเหมือนกับว่ามีพยัญชนะตัวนำเป็นพยัญชนะต้น อักษรนำอักษรตามนี้จะแบ่งได้ตามอักษรนำเป็น 2 กลุ่ม คือ

(1) อักษรนำเป็นอักษรกลาง ได้แก่ <ก จ ด ต บ ป อ> ตามด้วยอักษรต่ำ เช่น

<กลาป> อ่านออกเสียงว่า “กะ‘หลาป” /ka1‘la:p1/ ออกเสียงวรรณยุกต์เอกแทนเสียงโท

¹ ไชรม มีความหมายตามพจนานุกรม คือ ก. รุมกัน, ช่วยกัน มีคำอีกคำหนึ่งทีออกเสียงเหมือนกันแต่ความหมายต่างกันคือ ไทรม ก. เสื่อมสภาพเดิม

<จรัส> อ่านออกเสียงว่า “จะ ‘หรัส” /ca1‘ rat1/ ออกเสียงวรรณยุกต์เอกแทนเสียงตรี

สังเกตได้ว่าพยางค์หลังซึ่งมีอักษรต่ำเป็นพยัญชนะต้นจะออกเสียงวรรณยุกต์เหมือนกับว่ามีพยัญชนะตัวนำ ซึ่งเป็นอักษรกลางเป็นพยัญชนะต้น คือเป็นเสียงเอกไม่ใช่เสียงโทหรือตรี

(2) อักษรนำเป็นอักษรสูง ได้แก่ <ข ถ ฉ ผ ส ศ> ตามด้วยอักษรต่ำ เช่น

<เขมร> อ่านออกเสียงว่า “ชะ ‘เหมน” /kha1‘ me:n4/

<ถลา> อ่านออกเสียงว่า “ละ ‘หลา” /tha1‘ la:4/

สังเกตได้ว่าพยางค์หลังซึ่งมีอักษรต่ำเป็นพยัญชนะต้น จะออกเสียงวรรณยุกต์เหมือนกับว่ามีพยัญชนะตัวนำซึ่งเป็นอักษรสูงเป็นพยัญชนะต้น คือมีเสียงวรรณยุกต์จัตวาไม่ใช่เสียงกลาง

ง. อักษรเคียง (parallel consonant characters) หมายถึงอักษรพยัญชนะผสมที่อ่านออกเสียงเป็น 2 พยางค์ โดยที่แต่ละพยางค์ไม่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันในแง่ของการผันเสียงวรรณยุกต์เหมือนในกรณีอักษรนำอักษรตาม เช่น

<สบาย> อ่านออกเสียงว่า “สะ บาย”

<จระ> อ่านออกเสียงว่า “จะ ระ”

2) อักษรแทนพยัญชนะท้าย

รูปพยัญชนะที่ใช้แทนหน่วยเสียงพยัญชนะท้ายมี 34 รูป ใช้แทนหน่วยเสียงพยัญชนะที่สามารถเกิดในตำแหน่งท้ายพยางค์ 8 หน่วยเสียง ดังตารางที่ 2.3

ตารางที่ 2.3 หน่วยเสียงที่ปรากฏเป็นพยัญชนะท้ายในภาษาไทย

ฐานลักษณะเสียง	ริมฝีปาก	ปุ่มเหงือก	เพดานแข็ง	เพดานอ่อน
พยัญชนะกัก	/p/ <บ,ป,พ,ภ>	/t/ <จ,ช,ฉ,ฉ,ฐ,ฑ,ฒ,ด,ต,ถ,ท,ธ,ศ,ษ,ส,ซ>		/k/ <ก,ข,ค,ฆ>
พยัญชนะนาสิก	/m/ <ม>	/n/ <ญ,ณ,น,ร,ล,ฬ>		/ŋ/ <ง>
พยัญชนะเปิด	/w/ <ว>		/j/ <ย>	

2.1.2 อักษรแทนสระ

ภาษาไทยมีอักษรแทนเสียงสระหรือรูปสระ 26 รูป ใช้แทนสระเดี่ยว 18 หน่วยเสียง และสระประสม 6 หน่วยเสียง ดังในตารางที่ 2.4

ตารางที่ 2.4 หน่วยเสียงสระเดี่ยว

ลักษณะสระเดี่ยว	หน้า		กลาง		หลัง	
	สั้น	ยาว	สั้น	ยาว	สั้น	ยาว
ปิด	/i/	/i:/	/u/	/u:/	/ɯ/	/ɯ:/
	<อิ>	<อี>	<อุ>	<อู>	<อึ>	<อู>
กึ่งปิด-กึ่งเปิด	/e/	/e:/	/ɤ/	/ɤ:/	/o/	/o:/
	<เอะ>	<เอ>	<เออะ>	<เออ>	<โอะ>	<โอ>
เปิด	/ɛ/	/ɛ:/	/a/	/a:/	/ɔ/	/ɔ:/
	<แอะ>	<แอ>	<อะ>	<อา>	<เอา>	<ออ>

ส่วนสระประสม มี 3 คู่ 6 รูป และ 6 หน่วยเสียง คือ

/ia/ /i:a/ /ua/ /u:a/ /ɯa/ /ɯ:a/
 <เอีย> <เอีย> <เอือ> <เอือ> <อัว> <อัว>

สำหรับรูปเขียนบางรูปที่นักไวยากรณ์สมัยโบราณเรียกว่า สระ ได้แก่ อำ ไอ โอ เอา ฤ ฎา ฎา นั้นในแง่ของระบบเสียงภาษาในปัจจุบันอธิบายได้ว่าเป็นหน่วยเสียงสระ ผสมกับหน่วยเสียงพยัญชนะตัวสะกด ดังนี้

รูปสระ <อำ>	เป็นรูปแทนเสียงผสมระหว่างสระ	/a/	กับพยัญชนะ	/m/
รูปสระ <ไอ>	เป็นรูปแทนเสียงผสมระหว่างสระ	/a/	กับอัมสระ	/j/
รูปสระ <โอ>	เป็นรูปแทนเสียงผสมระหว่างสระ	/a/	กับอัมสระ	/j/
รูปสระ <เอา>	เป็นรูปแทนเสียงผสมระหว่างสระ	/a/	กับอัมสระ	/w/
รูป <ฤ>	เป็นรูปแทนเสียงผสมระหว่างพยัญชนะ	/r/	กับสระ	/u/
รูป <ฎา>	เป็นรูปแทนเสียงผสมระหว่างพยัญชนะ	/r/	กับสระ	/u:/
รูป <ฎา>	เป็นรูปแทนเสียงผสมระหว่างพยัญชนะ	/l/	กับสระ	/u/
รูป <ฎา>	เป็นรูปแทนเสียงผสมระหว่างพยัญชนะ	/l/	กับสระ	/u:/

รูปสระ <อำ> <ไอ> <โอ> <เอา> ที่ใช้ในงานวิจัยนี้จะเรียกตามนักไวยากรณ์โบราณ ที่เรียกว่า สระเกิน

2.1.3 อักษรแทนวรรณยุกต์

ภาษาไทยมีรูปอักษรวรรณยุกต์ 4 รูป แต่มีหน่วยเสียงวรรณยุกต์ 5 หน่วยเสียง คือวรรณยุกต์สามัญ (เสียงกลางระดับ) วรรณยุกต์เอก (เสียงต่ำระดับ) วรรณยุกต์โท (เสียงสูงตก) วรรณยุกต์ตรี (เสียงสูงระดับ) และวรรณยุกต์จัตวา (เสียงต่ำขึ้น)

รูปอักษรวรรณยุกต์มี 4 รูป คือ

ไม้เอก	< ˊ >
ไม้โท	< ˋ >
ไม้ตรี	< ˊˊ >
ไม้จัตวา	< ˋˋ >

หน่วยเสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทยมี 5 หน่วยเสียง แบ่งเป็นกลุ่มตามลักษณะเสียงสูงต่ำได้เป็น 2 กลุ่ม คือ

กลุ่มวรรณยุกต์คงระดับ มี 3 ระดับเสียง คือ

1. เสียงสูง หรือที่เรียกตามรูปวรรณยุกต์ว่า วรรณยุกต์ตรี
2. เสียงกลาง หรือที่เรียกว่า วรรณยุกต์สามัญ
3. เสียงต่ำ หรือที่เรียกตามรูปวรรณยุกต์ว่า วรรณยุกต์เอก

กลุ่มวรรณยุกต์เปลี่ยนระดับ มี 2 เสียง คือ

1. เสียงสูงตก หรือที่เรียกตามรูปวรรณยุกต์ว่า วรรณยุกต์โท
2. เสียงต่ำขึ้น หรือที่เรียกตามรูปวรรณยุกต์ว่า วรรณยุกต์จัตวา

2.2 การกระจายของหน่วยเสียงพยัญชนะ สระ วรรณยุกต์ในภาษาไทย

จากงานวิจัยของศศิธร หาญพานิช (2536) ที่ศึกษาการกระจายเชิงสถิติของหน่วยเสียงพยัญชนะ สระ วรรณยุกต์ ในพยางค์ที่เป็นคำและส่วนประกอบของคำในภาษาไทย โดยใช้ฐานข้อมูลจากงานวิจัยเรื่องระบบการสังเคราะห์เสียงจากข้อความภาษาไทยของ สุดาพร ลักษณะียนาวิน (1989) ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

2.2.1 การกระจายของหน่วยเสียงพยัญชนะต้นในพยางค์ที่เป็นคำ

ชุดพยัญชนะกัก	หน่วยเสียงที่มีจำนวนการปรากฏมากที่สุดคือ /kh/
ชุดพยัญชนะนาสิก	หน่วยเสียงที่มีจำนวนการปรากฏมากที่สุดคือ /n/
ชุดพยัญชนะเสียดแทรก	หน่วยเสียงที่มีจำนวนการปรากฏมากที่สุดคือ /s/
ชุดพยัญชนะต่อเนือง	หน่วยเสียงที่มีจำนวนการปรากฏมากที่สุดคือ /l/
ชุดพยัญชนะควบกล้ำ	หน่วยเสียงที่มีจำนวนการปรากฏมากที่สุดคือ /kl/

เมื่อพิจารณาชุดพยัญชนะต้นโดยเรียงลำดับจากที่ปรากฏมากที่สุดไปน้อยที่สุดปรากฏผลดังนี้

กัก-ควบกล้า-ต่อนื่อง-เสียดแทรก-นาสิก

เมื่อพิจารณาฐานที่เกิดพบว่า ฐานปุ่มเหงือกมีจำนวนการปรากฏมากที่สุด

2.2.2 การกระจายของหน่วยเสียงพยัญชนะท้ายในพยางค์ที่เป็นคำ

ชุดพยัญชนะกัก หน่วยเสียงที่มีจำนวนการปรากฏมากที่สุด คือ /k/

ชุดพยัญชนะนาสิก หน่วยเสียงที่มีจำนวนการปรากฏมากที่สุด คือ /ŋ/

ชุดพยัญชนะอัมสระ หน่วยเสียงที่มีจำนวนการปรากฏมากที่สุด คือ /j/

เมื่อพิจารณาโดยรวม หน่วยเสียงที่มีจำนวนการปรากฏมากที่สุด คือ /ŋ/

เมื่อพิจารณาฐานที่เกิดพบว่า ฐานเพดานอ่อนมีจำนวนการปรากฏมากที่สุด

2.2.3 การกระจายของหน่วยเสียงสระในพยางค์ที่เป็นคำ

กลุ่มสระเสียงสั้น สระสูงคือ สระสูง-หน้า /i/ และสระสูง-หลัง /u/ ปรากฏจำนวนสูงสุด

กลุ่มสระเสียงยาว สระต่ำคือ สระต่ำ-หน้า /ɛ:/ และสระต่ำ-หลัง /ɔ:/ ปรากฏจำนวนสูงสุด

กลุ่มสระกลาง /a-a:/ ปรากฏจำนวนสูงสุดในกลุ่มและในพยางค์ทุกประเภท

กลุ่มสระประสม สระเสียงยาว /u:a/ ปรากฏจำนวนสูงสุด

2.2.4 การกระจายของหน่วยเสียงวรรณยุกต์ในพยางค์ที่เป็นคำ

หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ปรากฏมากที่สุด คือ หน่วยเสียงวรรณยุกต์ต่ำ หรือวรรณยุกต์

เอก

2.3 ระบบคำในภาษาไทย

2.3.1 ความหมายของคำ

ความหมายของคำจาก American Heritage Dictionary (1982: 1390)

“A sound, or combination of sounds, or its representation in writing or printing, that symbolizes and communicates a meaning and may consist of a single morpheme or of a combination of morphemes”

“คำ คือเสียงหรือการรวมกันของเสียงหรือรูปแทนของเสียงในการเขียนหรือการพิมพ์ซึ่งใช้เป็นสัญลักษณ์และใช้สื่อความหมายโดยจะประกอบด้วยหน่วยคำหนึ่งหน่วย หรือหลายหน่วยคำก็ได้”

Bloomfield (1933: 178) ให้ความหมายของคำคือ

“คำ คือกลุ่มเสียงที่มีขนาดเล็กที่สุดซึ่งสามารถปรากฏได้โดยอิสระ”

Miller (อ้างใน Henderson E,H.,1980: 17) กล่าวว่า คำ จะต้องประกอบ ด้วยประเภทของข้อมูล (categories of information) 4 อย่าง คือ

1. การออกเสียงและการสะกด (pronunciation and spelling)
2. ชนิดของคำ (syntactic role (part of speech))
3. ความหมาย (meaning)
4. ข้อจำกัดที่ขึ้นอยู่กับการใช้ (restrictions upon usage)

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2525 :186) ให้ความหมายของคำว่า “เสียงพูดหรือลายลักษณ์อักษรที่เขียนหรือพิมพ์ขึ้นเพื่อแสดงความคิด โดยปรกติถือว่าเป็นหน่วยที่เล็กที่สุดซึ่งมีความหมายในตัว”

กล่าวโดยสรุป คำ หมายถึงหน่วยที่เล็กที่สุดซึ่งมีความหมายและปรากฏได้โดยอิสระ

2.3.2 การจำแนกหมวดคำ

การวิเคราะห์คำในงานวิจัยนี้ ได้ใช้แนวการวิเคราะห์ทางไวยากรณ์โครงสร้างของ วิจิตรน ภาณุพงศ์ (2534) ทั้งนี้เพราะนักภาษาศาสตร์โครงสร้างสนใจศึกษาว่า คำ ซึ่งเป็นตัวประกอบที่สำคัญในภาษาจะสามารถจำแนกออกได้เป็นกี่ชนิด โดยใช้หน้าที่ของคำในประโยคเป็นเกณฑ์ในการจำแนกคำ ซึ่งแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

1) คำหลัก หมายถึงคำที่สามารถทำหน้าที่เป็นส่วนของประโยคตามลำพังในประโยคเริ่มได้ (ประโยคเริ่มจะมีความหมายซึ่งผู้ฟังเข้าใจได้ทันที) มีอยู่ 7 หมวด คือ

- 1.1 คำนาม เช่น คน สัตว์
- 1.2 คำกริยาอาการ เช่น กิน นอน
- 1.3 คำกริยากรรม เช่น เขียน ทำ
- 1.4 คำกริยาทวิกรรม เช่น ให้ บอก
- 1.5 คำสรรพนาม เช่นฉัน เธอ
- 1.6 คำบอกเวลาประเภทที่ 1 เช่น เช้า กลางวัน
- 1.7 คำพิเศษ¹ เช่น ปกติ ธรรมดา

หมวดคำกริยาทั้ง 3 หมวดคือคำกริยาอาการ กริยากรรม และกริยาทวิกรรม ข้างต้นนี้ ได้มีนักไวยากรณ์บางท่านได้จำแนกประเภทของคำกริยาแตกต่างกันไปจาก

¹ ในหนังสือแบบเรียนทั้ง 2 เล่มนี้ คำพิเศษจะไม่ปรากฏ

วจินตน์ (2534) คือ ไวยากรณ์ไทยของ นววรรณ พันธุมธา (2525) ซึ่งได้จำแนกคำกริยาตามความหมายเป็น 5 ประเภท ดังนี้คือ

- กริยาเปรียบเทียบ เช่น เป็น ต่าง
- กริยาแสดงสภาพ¹ เช่น อ้วน เล็ก
- กริยาแสดงประสบการณ์ เช่น รู้ เห็น
- กริยาแสดงอาการ เช่น เล่น เดิน
- กริยาที่เป็นสาเหตุให้เปลี่ยนแปลง เช่น แพ้ ชนะ

ในงานวิจัยนี้ จำแนกประเภทคำกริยาตามแนวของ นววรรณ พันธุมธา (2525) ดังกล่าวข้างต้น

2) คำไวยากรณ์ หมายถึงคำที่ไม่สามารถทำหน้าที่เป็นส่วนของประโยคตามลำพังในประโยคเริ่มได้ จะต้องทำหน้าที่นั้น ๆ ร่วมกับคำหลัก แบ่งเป็น 2 จำพวก คือ

2.1 คำขยาย ซึ่งแบ่งย่อยเป็น คำขยายนาม และ คำขยายกริยา

2.1.1 คำขยายนาม คำที่อาจทำหน้าที่ขยายคำนาม (หรือคำสรรพนาม) แล้วร่วมกันทำหน้าที่เป็นส่วนของประโยคชนิดใดชนิดหนึ่งใน 4 ชนิด คือ ประธาน กรรมตรง กรรมรอง นามเดี่ยว แบ่งออกได้เป็น 11 หมวด คือ

- คำลักษณะนาม เช่น ตัว คน
- คำคุณศัพท์ เช่น โต เล็ก
- คำจำนวนนับ เช่น หนึ่ง ทุก
- คำลำดับที่ เช่น ที่สอง สุดท้าย
- คำหน้าจำนวน เช่น อีก ลัก
- คำหลังจำนวน เช่น เศษ พอดี
- คำบอกกำหนดเสียงโท เช่น นี่ นั้น
- คำบอกกำหนดเสียงตรีและจัตวา เช่น นี่ นั้น
- คำบอกเวลาประเภทที่ 2 เช่น เดี่ยว วัน
- คำลงท้าย เช่น อะ ครับ
- คำพิเศษ เช่น ปกติ ธรรมดา

2.1.2 คำขยายกริยา คำที่อาจทำหน้าที่ขยายคำกริยาแล้วร่วมกันทำหน้าที่เป็นส่วนของประโยคชนิดใดชนิดหนึ่งใน 3 ชนิดคือ กริยากรรม กริยากรรม หรือกริยาทวิกรรม แบ่งออกได้เป็น 7 หมวดคือ

- คำช่วยหน้ากริยา เช่น จะ เพิ่ง

¹ คำศัพท์ที่เป็นคำกริยาแสดงสภาพ ในงานวิจัยนี้จะไม่นำมาวิเคราะห์ด้วย ทั้งนี้เพราะมีคำบางคำที่ไม่สามารถตัดสินได้ว่าเป็นคำกริยาแสดงสภาพ หรือเป็นคำคุณศัพท์ เพราะไม่ได้ปรากฏในปริบท

- คำช่วยหลังกริยา เช่น แล้ว อยู่
- คำปฏิเสธ เช่น ไม่
- คำนำกริยา เช่น ไป มา
- คำหลังกริยา เช่น ไป มา
- คำกริยาวิเศษณ์ เช่น บ่อยเอง
- คำลงท้าย เช่น คะ ครับ

2.2 คำเชื่อม ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 หมวด คือ

- 2.2.1 คำเชื่อมนาม เช่น กับ หรือ
- 2.2.2 คำเชื่อมอนุพากย์ เช่น และ จึง
- 2.2.3 คำบุพบท เช่น ไต่ บน

2.4 การศึกษาเรื่องความหมาย

เพียรศิริ วงศ์วิภานนท์ (2534) ได้สรุปนิยามของความหมายออกเป็น 3 อย่าง คือ

1. คุณสมบัติประจำรูปต่างๆ ที่มีอยู่ในภาษา
2. สารที่ผู้พูดเจตนาหรือตั้งใจสื่อไปสู่ผู้ฟัง
3. สารที่ผู้ฟังรับหรือตีความได้จากการฟังหรือการอ่านสิ่งที่ผู้พูดสื่อมา

ความหมายของคำ อาจนำมาเป็นเกณฑ์ในการจำแนกกลุ่มคำได้เป็น 7 กลุ่ม คือ

1. คำพ้องความหมาย (synonyms) คือคำที่มีรูปต่างกันแต่มีความหมายคล้ายคลึงกัน เช่น พ่อ-บิดา บ้าน-เรือน เป็นต้น
2. คำแย้งความหมาย (antonyms) คือคำที่มีความหมายตรงกันข้ามหรือแย้งกัน เช่น ดี-เลว ชาย-หญิง เป็นต้น
3. คำพ้องรูป (homonyms) คือคำที่มีรูปเหมือนกัน แต่มีความหมายแตกต่างกัน การมีรูปเหมือนกันอาจเป็นการเหมือนกันเฉพาะเสียง เรียกว่า คำพ้องเสียง (homophones) เช่น คำว่า คำ-ข้า-ฆ่า ต่างก็ออกเสียงเป็น /khaa/ หรืออาจจะพ้องทั้งเสียงและรูปเขียน (homographs) ก็ได้ เช่น เสียง /taa/ มีรูปเขียนเป็น ตา (ยาย) ตา (หวาน) เป็นต้น หรือรูปเขียนพ้องกันแต่ออกเสียงต่างกัน เช่นรูปเขียน เผลา ออกเสียงเป็น /phee-laa/ หรือ /phlau/ ก็ได้
4. คำหลายหน้าที่ (polysyms) คือคำคำเดียวกันที่ความหมายแก่นเอื้อให้นำไปใช้ในการทำหน้าที่ทางไวยากรณ์ได้หลายอย่าง เช่นคำ ที่ อาจเป็นได้ทั้งคำนาม คำบุพบท ลักษณะนาม และสันธาน เป็นต้น
5. คำลูกกลุ่ม (hyponyms) และคำจ่ากลุ่ม (superordinate) ความสัมพันธ์ลักษณะนี้ปรากฏอยู่ระหว่างคำในข้อ ก. และข้อ ข. ในตัวอย่างข้างล่างนี้
 - ก. เครื่องเรือน

ข. ตั้ เตียง โตะ เก้าอี้

คำในข้อ ข. มีความหมายถึงสิ่งต่างๆ ซึ่งมีคุณสมบัติบางประการร่วมกันจนทำให้จัดเป็นกลุ่มเดียวกันได้ คุณสมบัติร่วมกันนี้จะไปปรากฏอยู่ในความหมายของคำในข้อ ก. ซึ่งเป็นคำจากกลุ่ม คำลูกกลุ่มและคำจากกลุ่มจะมีลักษณะของความสัมพันธ์ลดหลั่นกันไปได้หลายชั้น

6. คำเกิดคู่กัน (collocatives) เป็นผลมาจากการพ้องความหมายของคำ เมื่อคำหลายๆ คำมีความหมายพ้องกัน คำแต่ละคำจะมีที่ใช้ไม่เหมือนกัน การเกิดคู่กันคือเงื่อนไขของภาษาที่กำหนดว่า คำพ้องความหมายคำใดจะคู่กับคำใดได้บ้าง เช่นคำว่า สวย และหล่อ ซึ่งมีความหมายพ้องกันแต่ สวย จะใช้คู่กับผู้หญิง ส่วน หล่อ จะใช้คู่กับผู้ชาย

7. คำขัดกัน (incongruity) เกิดขึ้นจากการนำคำที่มีความหมายแย้งกันมารวมเข้าไว้ในถ้อยคำเดียวกัน ประโยคหรือวลีไม่ผิดไวยากรณ์แต่ไม่ได้ความหมายเช่น ทารกชราเงี้ยวไม้เท้าขึ้นขู่
ในงานวิจัยนี้ลักษณะทางความหมายแสดงได้จากคำลูกกลุ่มและคำจากกลุ่มซึ่งปรากฏในหมวดคำต่างๆ

2.5 พัฒนาการทางภาษาของเด็ก

ทฤษฎีที่สำคัญคือ ทฤษฎีพัฒนาการของ Piaget

Piaget ได้กล่าวถึงวิวัฒนาการของพัฒนาการทางความคิดของเด็กเป็นขั้นๆ ดังนี้ (อ้างใน Henderson E.H., 1980)

1. ขั้นรับรู้และฝึกกลไก (Sensory-motor period) เป็นช่วงระหว่างเกิดถึง 2 ขวบ ขั้นนี้เป็นขั้นพื้นฐานเพื่อพัฒนาการทางด้านการคิดและภาษา ในวัยนี้เป็นวัยที่มีแผนระบบทางความคิดค่อนข้างจำกัด แต่เด็กได้สะสมข้อมูลรอบๆ ตัวได้โดยใช้ประสาทรับรู้และสัมผัส เริ่มมีความคิดรวบยอดในลักษณะกว้างๆ

2. ขั้นก่อนภาวะปฏิบัติการ (Preoperational) เป็นช่วงระหว่าง 2-7 ขวบ แบ่งออกเป็น 2 ขั้นย่อย คือ

2.1 ขั้นเริ่มใช้ความคิดสรุปเชิงรูปธรรม (Pre-conceptual sub-stage) คือ ช่วงระหว่าง 2-4 ขวบ เด็กจะเริ่มมองเห็นบทบาทของสัญลักษณ์ เริ่มมีพฤติกรรมเลียนแบบ เริ่มจากเลียนแบบเสียงพูด ท่าทาง สามารถออกเสียงหรือแสดงท่าทางนั้นๆ ได้ เล่นบทบาทสมมติได้ สามารถใช้ของสิ่งหนึ่งแทนอีกสิ่งหนึ่งได้ นอกจากนี้ยังสามารถวาดรูปหรือเขียนตัวอักษรได้

2.2 ขั้นเริ่มใช้ความคิดเชิงรูปธรรมเปรียบเทียบ (Intuitive sub-stage) เป็นช่วงระหว่าง 4-7 ขวบ ระยะเวลานี้เป็นจุดกึ่งกลางระหว่างการใช้ความคิดสรุปเชิงรูปธรรมกับขั้นเริ่มมีความคิดเป็นเหตุผล เด็กเริ่มให้เหตุผลแต่ความคิดของเด็กยังไม่ทำงานเต็มที่ คือเด็กไม่สามารถเปรียบเทียบโดยใช้มโนภาพแต่ต้องเปรียบเทียบโดยทำกิจกรรมต่างๆ ให้เป็นรูปธรรมและทำได้ครั้งละกิจกรรมเท่านั้น

3. ชั้นมีความคิดเป็นเหตุผล (Concrete-operation) ช่วงอายุ 7-11 ขวบ ในขั้นนี้เด็กมองเห็นความสัมพันธ์ระหว่างความคิดกับของจริงที่เกิดขึ้น มีความคิดที่มีเหตุผลแต่ยังเป็นความคิดที่อยู่ในขอบเขตของวัตถุที่มองเห็นได้ สัมผัสได้ สามารถบวกเลขได้และเข้าใจเกี่ยวกับจำนวนเลขในระดับที่สูงขึ้นได้ตามลำดับเพราะเด็กมีความคิดรวบยอดเกี่ยวกับสิ่งต่างๆ แล้ว

4. ชั้นมีความคิดแก้ปัญหาคณิตศาสตร์ (Formal operation) ระหว่างอายุ 11- 16 ขวบ ในวัยนี้เด็กสามารถเชื่อมโยงความคิดของตนเองเข้ากับผู้อื่นได้ แสดงเหตุผลได้ดี สามารถแก้ปัญหาคณิตศาสตร์ได้

นอกจากนี้ กรณีการ พวงเกษม (2531) ได้ศึกษาถึงพัฒนาการทางภาษาของเด็กระดับประถมศึกษาไว้คือ เด็กที่เข้าโรงเรียนประถมศึกษาอายุโดยเฉลี่ยแล้วคือ 6 ปี บริบูรณ์ เด็กในวัยนี้จะเข้าใจภาษาได้ดีขึ้น สามารถใช้ภาษาในการสื่อความหมายได้รู้เรื่อง พัฒนาการทางภาษา (Language development) เจริญอย่างรวดเร็ว รู้คำศัพท์ต่างๆ เพิ่มมากขึ้น สามารถแสดงความคิดเห็นความรู้สึกของตนให้ผู้อื่นทราบโดยใช้ภาษาที่เข้าใจกันได้ นักจิตวิทยาได้จัดพัฒนาการทางภาษาของเด็กในวัยนี้ในช่วงที่สังเกตได้ชัดเจนไว้ดังนี้

1. อายุ 6 ปี

สามารถพูดออกเสียงได้ชัดเจน แต่คำควบกล้ำจะต้องหัดพูดหลาย ๆ ครั้งจึงจะพูดได้ชัด การสนทนายังเป็นเรื่องรูปธรรมอยู่ คือต้องมีของจริงให้เห็นจึงจะเข้าใจ เด็กในวัยนี้จะเรียนหนังสือได้พร้อมทุกอย่าง ทั้งอ่าน เขียน เข้าใจสัญลักษณ์ของคำ และมองเห็นสิ่งต่างๆ ได้เข้าใจและสื่อความออกมาได้ ถ้าสอนเขียนเด็กจะสนใจชอบที่จะเขียนอะไรอย่างเสรี

2. อายุ 7-8 ปี

สามารถพูดคุยเรื่องที่เป็นนามธรรมได้ เช่น สามารถกล่าวถึงบุคคลที่ไม่ได้อยู่ตรงหน้าได้ เนื่องจากเด็กมักต้องการพูดแสดงเหตุผลของตนให้ผู้อื่นเข้าใจจึงทำให้เกิดการขัดแย้งกับเพื่อนๆ อยู่บ่อย ๆ

3. อายุ 9 ปี

ชอบนิทานเกี่ยวกับเรื่องสัตว์ต่างๆ แต่ชอบเรื่องจริง ไม่ใช่ให้สัตว์มาพูดภาษามนุษย์ ชอบผจญภัย ชอบนิทานเกี่ยวกับชนชาติต่างๆ ชอบเรื่องเกี่ยวกับชีวิตภายในบ้านและโรงเรียนโดยเฉพาะผู้หญิงชอบมากเป็นพิเศษ

4. อายุ 10 ปี

ความสนใจในการอ่านไม่ต่างจากเด็ก 9 ปีมากนัก เด็กผู้ชายจะสนใจอ่านหนังสือเกี่ยวกับการค้นพบสิ่งใหม่ๆ และเรื่องทำนองเดียวกันนี้มากขึ้น เด็กผู้หญิงมีความสนใจเหมือนเด็กวัย 9 ปี

5. อายุ 11 ปี

ชอบอ่านหนังสือเกี่ยวกับการผจญภัย เรื่องลึกลับ การค้นคว้าประดิษฐ์ โดยเฉพาะเด็กผู้ชาย เด็กผู้หญิงชอบชีวิตภายในบ้าน สัตว์เลี้ยง เริ่มอ่านนวนิยายประเภทรัก ๆ ใคร่ ๆ

2.6 การอ่าน

2.6.1 ความหมายของการอ่าน

Keith Rayner (1989) ให้ความหมายของการอ่านไว้ดังนี้

“Reading is the ability to retract visual information from the page and comprehend the meaning of the text.”

“การอ่าน คือ ความสามารถในการถอดข้อมูลข่าวสารที่มองเห็นจากหน้ากระดาษและเข้าใจความหมายได้”

ก่อน สวัสดิพิพาณิชย์ (2499) ได้ให้ความหมายของการอ่านว่า เป็นการแปลความหมายของตัวอักษรออกมาเป็นความคิดและนำความคิดนี้ไปใช้ให้เป็นประโยชน์

บันลือ พุกกะวัน (2532) ได้ให้ความหมายของการอ่านไว้ดังนี้

1) การอ่าน เป็นการแปลสัญลักษณ์ออกมาเป็นคำพูดโดยการผสมเสียงเพื่อใช้ในการออกเสียงให้ตรงกับคำพูด การอ่านแบบนี้มุ่งให้สะกดตัวผสมคำอ่านเป็นคำๆ ไม่สามารถใช้สื่อความโดยการฟังได้ทันที เป็นการอ่านเพื่อการอ่านออก มุ่งให้อ่านหนังสือได้แจ่มจានเท่านั้น

2) การอ่าน เป็นการใช้ความสามารถในการผสมผสานของตัวอักษร ออกเสียงเป็นคำหรือเป็นประโยค ทำให้เข้าใจความหมายในการสื่อความโดยการอ่านหรือฟังผู้อื่นอ่านแล้วรู้เรื่อง เรียกว่าอ่านได้ ซึ่งมุ่งให้อ่านแล้วรู้เรื่องของสิ่งที่อ่าน

3) การอ่านเป็นการสื่อความหมายที่จะถ่ายทอดความคิด ความรู้จากผู้เขียนถึงผู้อ่าน การอ่านลักษณะนี้เรียกว่าอ่านเป็น ผู้อ่านยอมเข้าใจถึงความรู้สึกนึกคิดของผู้เขียนโดยอ่านแล้วสามารถประเมินผลของสิ่งที่อ่านด้วย

4) การอ่าน เป็นการพัฒนาความคิด โดยที่ผู้อ่านต้องใช้ความสามารถหลายๆ ด้าน เช่น ใช้การสังเกตจำรูปคำ ใช้สติปัญญาและประสบการณ์เดิมในการแปลความหรือถอดความ ให้เกิดความเข้าใจเรื่องราวที่อ่านได้ดี

2.6.2 การอ่านและการเขียนของเด็ก

Rita C. Naremore และ Robert Hopper (1990) ได้ศึกษาการอ่านและการเขียนของเด็กว่า การอ่านและเขียนจะมีความสัมพันธ์กับการพูด เด็กจะต้องฝึกฝนทักษะทางการพูดเพื่อให้ได้มาซึ่งทักษะทางการอ่านและเขียนต่อไป การพูดเป็นทักษะพื้นฐานในการสื่อสาร ถ้าเด็กล้มเหลวทางการพูด การอ่านและเขียนจะล้มเหลวตามไปด้วย พัฒนาการความก้าวหน้าทางด้านภาษาของเด็กจะเริ่มเป็นขั้นๆ ทักษะแรกคือ เข้าใจภาษาพูด เมื่อเข้าใจแล้วต้องสามารถพูดได้

จากทักษะทางการพูดจะก้าวหน้าไปเป็นการอ่านและเขียนตามลำดับ การพูดจะเรียนรู้ได้จากการมีปฏิสัมพันธ์กับคนรอบข้าง เมื่อเด็กพูดคุยกับคนรอบข้างซึ่งจะต้องมีการผลัดกันพูด สิ่งนี้จะทำให้เกิดพัฒนาการที่ Wells (1986) เรียกว่า ความหมายทางการเจรจา (negotiated meaning) แต่การเขียนจะต่างไปคือไม่ได้เป็นการสนทนาระหว่างบุคคล 2 ฝ่าย แต่เป็นการสื่อสารทางเดียว Wallach และ Miller (1988) ได้ศึกษาความแตกต่างระหว่างการพูดและการอ่านว่า การอ่านผู้อ่านต้องมีส่วนร่วมในกระบวนการหลายระดับทันทีเมื่อเริ่มมีการอ่าน ต้องตั้งคำถามและหาคำตอบจากสิ่งที่อ่าน เรียนรู้ที่จะโต้ตอบกับโลกที่เป็นนามธรรม สามารถถอดรหัสและแปลสารทางความคิดออกมาเป็นรูปธรรมได้

ขั้นตอนในการพัฒนาการทางการอ่านและการเขียนของเด็กมี 4 ขั้นตอนคือ

1. Preparation เด็กที่เริ่มเข้าเรียนที่ยังไม่ได้เริ่มการอ่านและการเขียน จะอยู่ในขั้นนี้ ซึ่งมีพัฒนาการทางการพูดแล้วแต่ยังไม่สามารถจดจำคำในภาษาเขียนได้ เด็กต้องเรียนรู้วิธีการแปลการพูดออกมาเป็นการเขียน นักการศึกษาบางท่านกล่าวว่า เด็กในขั้นนี้ต้องเรียนรู้ที่จะอ่านในสิ่งที่เด็กเขียนเองได้
2. Consolidation ในขั้นนี้เด็กจะเริ่มอ่านออกและเขียนเป็น ภาษาเขียนในขั้นนี้จะเหมือนกับภาษาพูด (talk written down)
3. Differentiation ขั้นนี้เด็กสามารถเห็นความแตกต่างระหว่าง ภาษาพูดและภาษาเขียน เด็กจะมีความก้าวหน้าและรู้จักกฎต่างๆที่ใช้ในภาษาเขียนและภาษาพูด
4. Systematic Integration ในขั้นสุดท้ายนี้ เด็กจะมีศักยภาพที่เท่าเทียมกันระหว่างการพูด การฟัง การอ่าน การเขียน และทักษะการใช้ภาษาอย่างมีศิลปะ

2.6.3 วิธีการสอนอ่าน

Jeanne S.Chall (1967) ได้สรุปวิธีการสอนอ่านเบื้องต้นสำหรับเด็กวัยเริ่มเรียนออกเป็น 8 ข้อ ดังนี้

1. กระบวนการทางการอ่านมีจุดมุ่งหมายที่จะให้อ่านได้ถูกต้อง ไม่เพียงแต่รู้ว่าอ่านอะไร แต่ต้องสามารถแปลความหมายของสิ่งที่อ่านได้
2. เด็กควรเริ่มจากการอ่านคำที่มีความหมายโดยอ่านทั้งคำ อ่านเป็นประโยค และอ่านเรื่องราวที่อยู่ในประสบการณ์ของเด็กซึ่งเป็นเรื่องที่เด็กสนใจ
3. ในการเรียนรู้คำทั้งคำ เด็กต้องรู้จักความสัมพันธ์ระหว่างเสียงในคำพูด (phonemes) และอักษรที่ใช้แทนเสียง (graphemes) ที่เรียกว่า phonics แต่ก่อนที่จะเริ่มสอนแบบ phonics ควรสอนคำใหม่ที่มีความหมายโดยใช้รูปภาพประกอบ
4. การสอนแบบ phonics ควรเริ่มสอนในระดับประถมศึกษาปีที่ 1
5. การสอนแบบ phonics ไม่ควรสอนแยกต่างหาก แต่ควรสอนรวมเข้าไว้ด้วยกันกับคำศัพท์ที่มีความหมาย

6. คำศัพท์ที่นำมาสอนเด็กในระดับชั้นประถม 1-3 ควรเป็นคำที่มีความหมาย และมีการใช้ซ้ำบ่อย ๆ

7. การสอนอ่านควรเริ่มสอนอย่างช้า ๆ และจากคำง่าย ๆ ก่อน

8. ควรสอนเด็กเป็นกลุ่มเล็ก ๆ

จากที่กล่าวมา พบว่าการสอนอ่านมี 2 วิธีคือ อ่านเป็นคำ (whole word) และแบบแจกลูก (phonics) การสอนทั้ง 2 วิธีนี้ สุนิย์ อุตศาสตร์ (2526) ได้สรุปเปรียบเทียบข้อดี ข้อเสีย ของการสอนทั้ง 2 วิธี ไว้ดังตารางที่ 2.5

ตารางที่ 2.5 การเปรียบเทียบการสอนแบบเป็นคำและประโยค และการสอนแบบแจกลูก

การสอนเป็นคำและประโยค	การสอนแบบแจกลูก
1. การสอนกับเด็กเริ่มเรียน ใช้ได้ผลดีกับเด็กที่มีสติปัญญาทุกระดับ เด็กสามารถอ่านได้เร็ว	1. การสอนกับเด็กเริ่มเรียน ใช้ได้ผลดีเฉพาะกับเด็กที่มีสติปัญญาฉลาด โดยเฉพาะ เด็กที่เข้าใจการหาเหตุผลจากการสะกดตัวดีแล้ว
2. การเรียนคำใหม่ เด็กจำคำและความหมายได้ แต่ไม่แม่นยำนัก ถ้าเด็กพบคำใหม่ที่ไม่เคยเห็นจะอ่านไม่ได้	2. การเรียนคำใหม่ เด็กจำคำใหม่และอ่านได้ถูกต้องแม่นยำแม้คำที่ไม่ เคยพบก็อาจอ่านได้ โดยใช้การประสมอักษร
3. ความสามารถในการจดจำถ้อยคำ เด็กจำถ้อยคำได้ไม่แม่นยำนัก อาจต้องแนะนำ บ่อย ๆ เด็กอาจลืมนำ	3. ความสามารถในการจดจำถ้อยคำ เด็กจะจำถ้อยคำได้ดี ไม่ลืมนำ แม้จะลืมนำก็สามารถ อ่านเองได้โดยใช้วิธีประสมอักษร
4. การอ่านออกเสียง เด็กอ่านออกเสียงได้เร็วกว่า แต่อาจออกเสียง ผิดพลาดบ้าง	4. การอ่านออกเสียง เด็กอ่านออกเสียงได้ช้า ขาดเป็นคำ ๆ ไม่เป็นประโยค เพราะมีเวลาประสมอักษรแต่ออกเสียงได้ถูกต้อง
5. ความเข้าใจ เด็กเข้าใจความหมายของคำและของประโยค ได้ดี	5. ความเข้าใจ เด็กขาดความเข้าใจความหมาย เพราะมีพวงกับ ตัวอักษร เพื่ออ่านให้ถูกต้องมากเกินไป
6. ความสนใจในการอ่าน เด็กสนใจในการอ่านดี รู้สึกสนุกสนานกับ การอ่าน	6. ความสนใจในการอ่าน เด็กขาดความสนใจในการอ่าน เด็กสนใจเสียงของคำ มากกว่าความหมายของคำทำให้หมดสนุก เบื่อง่าย
7. ความเร็วในการอ่าน เด็กสามารถอ่านได้เร็ว เพราะเห็นเป็นคำเป็น ประโยค	7. ความเร็วในการอ่าน เด็กอ่านได้ช้า เพราะเด็กเห็นเป็นตัวอักษรมากกว่าเป็นคำ

นอกจากวิธีการสอนอ่านดังกล่าวข้างต้นแล้ว กรมวิชาการ (2534) ได้กล่าวถึง
แนวการสอนภาษาไทยระดับประถมศึกษาว่ามีวิธีการสอนดังนี้

1) การสอนภาษาไทยโดยใช้ประสบการณ์ทางภาษา

การสอนวิธีนี้เป็นลักษณะของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยสร้างประสบการณ์ทางภาษาให้แก่เด็ก ให้เด็กได้คิด ฟัง พูด และเขียน

2) การสอนภาษาไทยโดยใช้หนังสือเรียน

การสอนวิธีนี้เป็นการสอนโดยยึดหนังสือเรียนเป็นหลัก ซึ่งได้จัดลำดับเนื้อหาตามความยากง่ายของบทเรียนไว้แล้ว บทเรียนแต่ละบทเน้นการอ่าน การสะกดคำ และการใช้ภาษา

3) การสอนภาษาไทยโดยอ่านหนังสือเป็นรายบุคคล

การสอนวิธีนี้จะช่วยให้นักเรียนรักการอ่านหนังสือ มีวิธีการสอนคือให้นักเรียนเลือกหนังสืออ่านตามความสนใจและความสามารถของแต่ละคน ตั้งจุดมุ่งหมายในการอ่าน เช่น อ่านแล้วจะทำกิจกรรมอะไร ใช้เวลาอ่านนานเท่าใด เป็นต้น จากนั้นเสนอผลการอ่านให้ครูฟัง พร้อมทั้งสามารถบอกแนวคิดสำคัญในเรื่องที่อ่าน และทำกิจกรรมหลังการอ่าน

4) การสอนภาษาไทยโดยใช้วิธีการทางหลักภาษา

เป็นการสอนสะกดคำ แจกลูก ผันอักษร โดยจะเริ่มจากการให้เด็กรู้จักเสียงของพยัญชนะ สระ และจํารูปพยัญชนะ สระ ให้ได้เสียก่อน จึงจะนำมาสะกดคำ และแจกลูก การสอนวิธีนี้ควรเริ่มจากการสะกดคำและแจกลูกปากเปล่าจนคล่องเสียก่อนแล้วจึงให้สังเกตรูปคำและเขียนคำพร้อมกับสะกดคำไปด้วย จะช่วยให้เด็กอ่านและเขียนได้อย่างถูกต้อง

วิธีการสอนอ่านที่เอื้อต่อการสะกดคำคือ การสอนอ่านแบบสะกดตัวผสมคำ (Discarded or Synthetic method) วิธีสอนแบบนี้กำหนดให้สัญลักษณ์ต่าง ๆ ทำหน้าที่แทนเสียงให้เกิดการผสมผสานเป็นคำพูดทีละคำโดยลำดับ บันลือ พฤษะวัน (2522) กล่าวว่าการสอนแบบนี้จะมุ่งให้ผู้เรียนท่องจําพยัญชนะทั้งหมดให้ได้ก่อน เมื่อจําพยัญชนะได้แม่นยำจึงนำสระทีละรูปสองรูปมาผสมให้อ่านแบบสะกดตัวผสมคำเป็นคำ ๆ ไป เมื่ออ่านแบบสะกดตัวผสมคำได้แล้วจึงให้อ่านเป็นคำ เป็นประโยค ซ้ำอีกครั้งหนึ่ง

การสอนอ่านแบบสะกดตัวผสมคำนี้แบ่งออกเป็นวิธีสอนหลัก ๆ 4 วิธี คือ

ก. การสะกดแบบแจกลูก (phonic method)

กรมวิชาการ (2534) ให้ความหมายของการแจกลูกว่า หมายถึง การออกเสียงคำที่ประสมด้วย เสียงพยัญชนะ สระ วรรณยุกต์ และตัวสะกด โดยมีเสียงพยัญชนะต้นเป็นเสียงหลักแล้วเปลี่ยนเสียงสระไปตามลำดับหรือเปลี่ยนเสียงตัวสะกดไปที่ละมาตรา เช่น กะ กา กิ กี่ หรือ กง กั กัง กาง กิ่ง หรือการออกเสียงคำที่ประสมด้วยพยัญชนะ สระ วรรณยุกต์และตัวสะกด โดยมีเสียงสระเป็นหลักแล้วเปลี่ยนเสียงพยัญชนะต้น หรือเสียงตัวสะกด เช่น ดั่ง จัง บัง ปัง

ข. การสะกดตามตัวอักษร (alphabet method)

การสะกดตามตัวอักษร เป็นการสอนอ่านโดยให้ออกเสียงตัวอักษรที่มองเห็นเช่นคำว่า คน ออกเสียงเป็น ค-น-คน ซึ่งจุดอ่อนของการสะกดแบบนี้ทำให้ผู้อ่านออกเสียงจับหลักไม่ได้ว่าคำที่อ่านประกอบไปด้วย พยัญชนะ สระ และตัวสะกดอะไร

ค. การสะกดแบบเสียงไหล (flowing sound method)

การสะกดแบบเสียงไหลเป็นวิธีที่เด็กจำหลักการสะกดได้เร็วโดยจำคำเป็นช่วงๆ

ช่วงที่ 1 พยัญชนะ สระ เช่น บ-อา-บา (คำใหม่ 1)

ช่วงที่ 2 พยัญชนะ สระ ตัวสะกด เช่น บา-น-บาน (คำใหม่ 2)

ช่วงที่ 3 พยัญชนะ สระ ตัวสะกด วรรณยุกต์ เช่น บาน-โท-บ้าน (คำใหม่ 3)

นักเรียนจะสร้างคำใหม่ 3 ครั้ง คือ บา บาน บ้าน จุดประสงค์คือให้เด็กค่อยๆ เห็นสิ่งที่เพิ่มเข้ามาทีละน้อย จุดดีของการสะกดแบบนี้ คือ เด็กได้เห็นการเพิ่มของอักษรเป็นช่วงๆ และเด็กได้ต้นเค้าคำใหม่ที่ 1 เพื่อสร้างคำใหม่ที่ 2 ที่ 3

ง. การสะกดแบบตรึงสระ

การสะกดแบบตรึงสระ เป็นการอ่านแบบตรึงสระไว้กับที่แล้วหาพยัญชนะมาประกอบเช่น

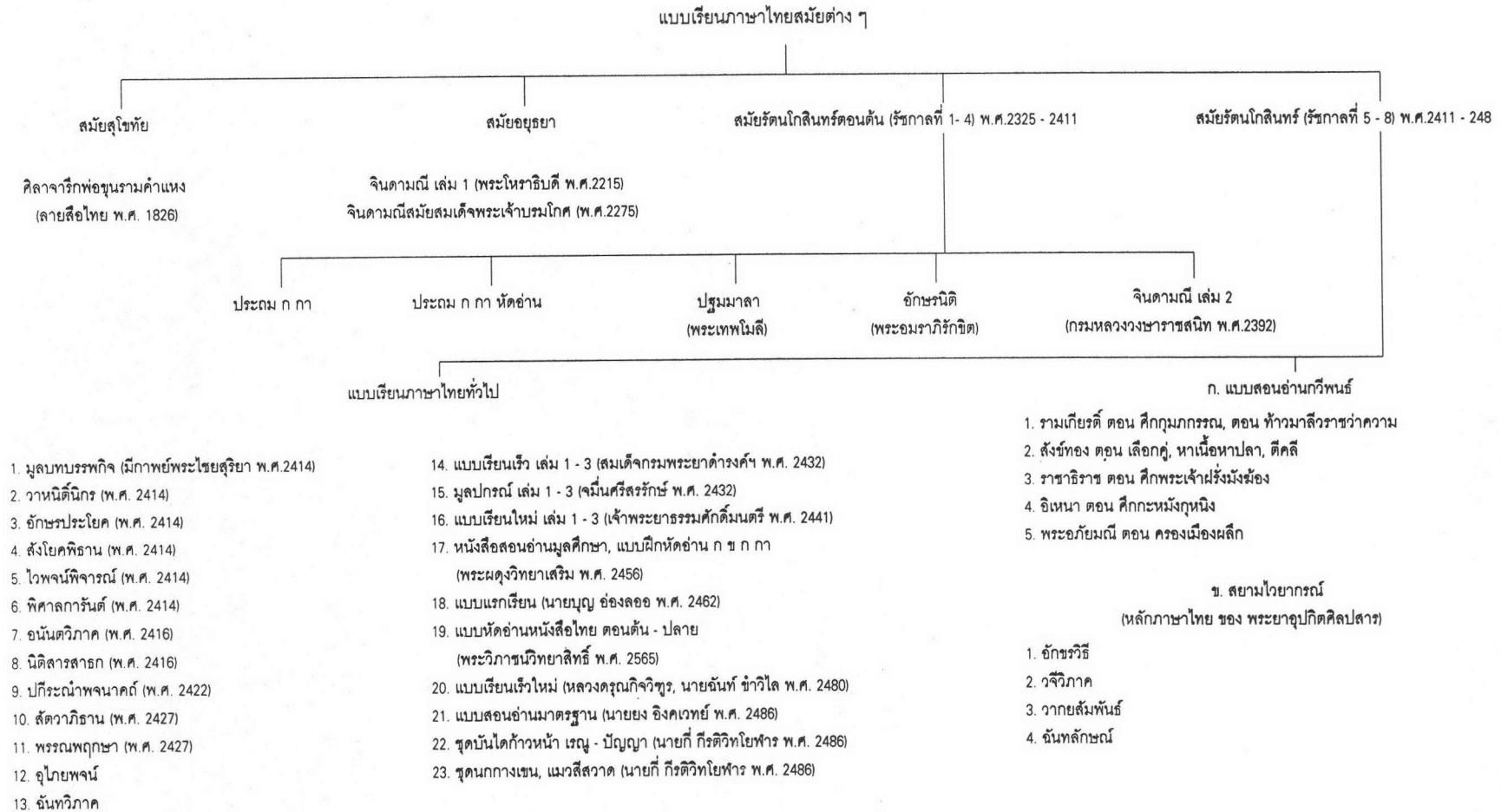
		ก
		ด
โ	→	ม
		ป

การอ่านแบบนี้เหมาะสำหรับเด็กที่ยังจำเสียงสระและพยัญชนะได้ไม่แม่นนักจะช่วยให้เด็กเกิดความแม่นยำขึ้นอุปกรณ์ก็สร้างได้ง่าย การอ่านแบบนี้กำลังเป็นที่นิยมมากขึ้นในโรงเรียนประถมทั่วไป

2.7 วิวัฒนาการของหนังสือแบบเรียนภาษาไทย

ไม่เป็นที่แน่ชัดว่าคนไทยมีระบบการเขียนอะไรและมีมาตั้งแต่เมื่อใด แต่หลักฐานสำคัญที่แสดงว่าได้มีการประดิษฐ์อักษรไทยขึ้นใช้ คือ หลักศิลาจารึกในสมัยพ่อขุนรามคำแหงมหาราช พ.ศ. 1826 นับจากนั้นมาก็เริ่มมีหนังสือไทยขึ้นใช้ เมื่อพิจารณาหนังสือแบบเรียนไทยตั้งแต่เริ่มใช้มาจนถึงปัจจุบัน วิวัฒนาการของหนังสือแบบเรียนไทย ตามที่สุนีย์ อัดศาสตร์ (2526) ได้ศึกษาและสรุปไว้ ดังภาพที่ 2.1

ภาพที่ 2.1 วิวัฒนาการของแบบเรียนภาษาไทยสมัยต่าง ๆ

ภาพที่ 2.1 วิวัฒนาการของแบบเรียนภาษาไทยสมัยต่างๆ (ต่อ)
แบบเรียนภาษาไทยสมัยรัตนโกสินทร์ ร.9 (พ.ศ.2489-ปัจจุบัน)

